

“Buitengewoon was ze, in meer dan één opzicht”

WERKEN EN FEESTEN VORMT SCHOONE GEESTEN

UU-brede viering honderd jaar vrouwelijk hoogleraarschap

door Moniek Arends, Annemarieke Blankesteyn en Jacqueline van Winden - Op 10 februari 1917 sprak Johanna Westerdijk (1883-1961) haar oratie uit aan de Universiteit Utrecht: ‘De nieuwe wegen van het phytopathologisch onderzoek’. Dit was een historisch moment: de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland was een feit. De Universiteit Utrecht viert vanaf 10 februari 2017 honderd jaar vrouwelijk hoogleraarschap; het verhaal van Johanna Westerdijk staat daarbij centraal.

Haar benoeming tot hoogleraar Phytopathologie (plantenziekten) is onderdeel van een verhaal; haar benoeming op 23-jarige leeftijd als directeur van het Phytopathologisch Laboratorium ‘Willie Commelin Scholten’, een hoofdstuk. Westerdijk kreeg in 1907 de leiding over de schimmelcollectie van het Centraal Bureau voor Schimmelcultures (CBS), dat in 1903 was opgericht door de botanicus professor Frits Went (1863-1935). De schimmelcollectie groeide onder haar leiding van circa 80 tot 11.000 soorten en was daarmee de grootste collectie ter wereld. Als hoogleraar promoveerden 56 onderzoekers bij haar in de periode tussen 1922 en 1952. In 1930 werd ze ook buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Naast haar werk als directeur en als hoogleraar zette Westerdijk zich in voor wetenschappelijke organisaties. Zo was ze bestuurslid van de Vereniging van Vrouwen met een Academische (nu: Hogere) Opleiding (VVAO) en was ze actief voor de International Foundation for University Women (IFUW). In 1951 werd Westerdijk aangenomen als lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW).

Inclusiviteit als kernwaarde

Bij het vormgeven van de Westerdijkviering aan de Universiteit Utrecht ontstaat uiteraard de vraag: hoe belichten we Johanna Westerdijk in haar veelzijdigheid? Wat betekende ze voor de wetenschap, voor de participatie van vrouwen in de wetenschap, wat is haar wetenschappelijke nalatenschap, wat kenmerkte haar leiderschap en wat kunnen we van haar leren?

Volgens haar biografie Patricia Faasse was inclusiviteit een kernwaarde van Johanna Westerdijk en had ze oog voor verborgen talent. Wetenschap is voor iedereen. “Buitengewoon was ze, in meer dan één opzicht. Met haar bulderende lach, haar liefde voor partijtjes, drank en dans, haar afkeer van handwerkjes, huwelijks en andere zinloze conventies, haar opgewektheid, gastvrijheid en

mensenkennis veroverde ze een unieke plaats in een door mannen gedomineerde wereld”, aldus Faasse. ‘Werken en feesten vormt schoone geesten’ werd haar levensmotto, in steen gebeiteld boven de deur van het laboratorium (zie ook de foto op pagina 14, red.).

Een eeuw later

Wat gaat de Universiteit Utrecht merken van de Westerdijkviering? Een regiegroep en een projectgroep werken aan een UU/Science Park-programma. Op 10 februari 1917 om 14.00 uur sprak Johanna Westerdijk haar oratie uit. Een eeuw later, op exact dezelfde datum en tijd, opent minister Jet Bussemaker de Westerdijkviering in het Academiegebouw. Die middag blikken we terug op honderd jaar vrouwen in de wetenschap en kijken we vooruit.

In datzelfde Academiegebouw wordt vlak voor internationale vrouwendag, op 6 maart 2017, de portrettengalerij van Utrechtse vrouwelijke hoogleraren feestelijk onthuld. Het Centrum voor Wetenschap en Cultuur (CWC) organiseert samen met het CBS een tentoonstelling en een publieksactiviteit. Er is een meet the professor, een pubquiz en een lunchlezingenreeks in voorbereiding. Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit de activiteiten die in het kader van de Westerdijkviering worden georganiseerd. Over het programma worden de universitaire collega's geïnformeerd via intranet en een UU-Westerdijkwebsite (die in ontwikkeling is). Contact, vragen of ideeën? Neem contact op met de projectgroep via westerdijk@uu.nl.

Drs. Moniek Arends, drs. Annemarieke Blankesteyn en drs. Jacqueline van Winden zijn als leden van de projectgroep betrokken bij de organisatie en activiteiten van het Westerdijkjaar 2017.

“Gelukkig had ik een kamer vol met ervaren collega's die nooit iets teveel vonden”

ODE AAN HET SECRETARIAAT Afscheid van een prachtvak

door Emma van Ravenswaaij - Tijdens mijn studie kreeg ik de kans om als oproepkracht op het medewerkerssecretariaat van Psychologie te gaan werken. Een dynamische bijbaan waar ik als student de Universiteit Utrecht, de academische wereld en mijn docenten op een heel andere manier leerde kennen. Ik vond het bijzonder dat ik de docenten die mij doordeweeks college gaven, op vrijdag kon ondersteunen met hun werkzaamheden. Na mijn afstuderen en een kleine uitstap buiten de UU kreeg ik de kans om vaste kracht binnen het secretariaats-team van Psychologie te worden. Een uitdaging die ik met veel plezier aanging, al was het maar omdat ik nog niet wist waar mijn ambities lagen. Ik had toen nooit kunnen bedenken dat dit zou leiden tot secretaris Mastertoelating.

Emma van Ravenswaaij

In de jaren op het secretariaat heb ik veel geleerd, niet alleen over de diversiteit van de werkzaamheden maar zeker ook over mezelf. Ik kwam erachter wat mijn krachten waren, en net zo belangrijk: dat leren niet ophoudt na het behalen van je diploma. Omdat een bul Psychologie niet de beste voorbereiding is op een carrière als secretaresse, moest ik hele nieuwe zaken leren zoals agendabeheer en academische correspondentie. Zelfs de moderne print- en faxapparaten zijn een vak apart: niet zelden leidend tot grote frustratie omdat ik niet begreep hoe printen op briefpapier werkte of dat dubbelzijdig scannen een optie is. Maar ik besepte dat het werken in een ondersteunende functie in een academische omgeving goed bij mij paste. Het was, en is soms nog steeds, een uitdaging om mijn weg te vinden binnen de universiteit en te achterhalen welke afdeling waarvoor verantwoordelijk is (en er zijn veel afdelingen!). Gelukkig had ik een kamer vol met ervaren en hele gezellige collega's die nooit iets teveel vonden, een eigenschap die veel secretaresses delen, en bij wie ik mijn vele, vele vragen kwijt kon.

Vertrouwen

Projecten naast het werk zorgden ervoor dat ik de kans kreeg meer te leren over bijvoorbeeld HR, financiën en de organisatie van facultaire evenementen. Zo mocht ik de afdelingsmanager helpen door het invullen van aanstellingsformulieren en het opstellen en controleren van facturen en declaraties. Ontzettend leuk was het om in de avonden als coördinator van een cur-

sus op te treden, het contact met de (gast) docenten en studenten was uitdagend en verdiepend.

Na ruim twee jaar kreeg ik de kans om de overstap te maken naar een zelfstandige Personal Assistant (PA)-functie op een groot wetenschappelijk project. Het was door mijn opgedane werkervaring als secretaresse in een geweldig team dat ik genoeg vertrouwen had opgebouwd om deze spannende nieuwe functie aan te gaan. Het was boeiend om met mijn neus bovenop het opzetten van een nationaal wetenschappelijk onderzoek te zitten. Ik leerde over cohortstructuren, adviesorganen en het objectiveren van variabelen als social competence en behavioral control.

Op een gegeven moment merkte ik dat ik graag meer verdiepend wilde werken, maar dan het liefst wel binnen de universiteit. Ik vind de dynamiek tussen het wetenschappelijk personeel, studenten en ondersteunend- en behorend personeel ontzettend fijn, er is altijd wel beweging in de organisatie. Na enige tijd bood de mogelijkheid zich aan om te solliciteren bij Onderwijs- en studentzaken, als secretaris Mastertoelating.

Letterhead

In mijn huidige functie heb ik veel aan de kennis en competenties die ik heb opgedaan als secretaresse. Snel kunnen schakelen, overzicht bewaren en kalm blijven tijdens drukte, zijn maar een paar van die vaardigheden die ik nu weer kan gebruiken. Daarnaast is het prettig dat ik de routes binnen de universiteit al ken, ik kon nu

mijn inwerkperiode gebruiken voor alle nieuwe informatie die voorbijkwam. Nooit eerder had ik mij verdiept in de OER (Onderwijs- en Examenregeling), toelatingseisen voor masterprogramma's of wat vakdeficiënties nu eigenlijk precies inhouden.

Als secretaris ondersteun ik als backoffice de toelatingscommissies van de masterprogramma's door studentendossiers en adviezen over toelating voor te bereiden, mee te denken over onderwijsbeleid, en studenten te informeren over hun mogelijkheden tot toelating. Ik heb hiermee dus, voor nu, afscheid genomen van mijn secretariële carrière. Een dankbaar afscheid van een vak dat mij zelfvertrouwen schonk in mijn eigen kunnen, een complexe organisatie inzichtelijk maakte en ervoor zorgt dat ik nooit meer vergeet hoe een 'letterhead' werkt. Mijn ode!

Drs. Emma van Ravenswaaij is Secretaris Mastertoelating (Faculteit Sociale Wetenschappen & Graduate School of Teaching). Ze reist graag, is net gestart met haken en droomt ervan om ooit te promoveren naast het werk.